

**Judikatura na seminář č. 2 na téma pravomoc a
příslušnost soudů**

1. Meritorní rozhodnutí a soudní pravomoc

Rozhodne-li soud o žalobě meritorně, zahrnuje toto rozhodnutí v sobě též závěr, že je dána pravomoc soudu.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8.4.2003, sp. zn. 21 Cdo 1896/2002
R 30/2004

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaná zaplatila "náhradu cestovních výdajů - stravné za zahraniční služební cesty za období od 1.7.1998 do 31.12.1999 ve výši 1625 DEM, tj. 29 700 Kč s 8% úrokem od 1.1.2000". Žalobu odůvodnil tím, že u žalované pracoval ve funkci celního inspektora s místem služebního působiště v H. Jednostranným rozhodnutím žalovaného se od 1.7.1997 stalo "hlavním pracovištěm pro účely poskytování cestovních náhrad CS H. - 1023". V popisu práce mu bylo mimo jiné určeno vykonávat celní dohled a provádět celní řízení na pracovišti PB CÚ 1023 v Ž. Vyplácení stravného v cizí měně za výkon práce v Ž. v rámci zahraniční pracovní cesty žalovaná od 1.7.1998 zastavila s odůvodněním, že se nejedná o zahraniční služební cestu podle ustanovení § 41 odst. 1 vyhlášky č. 259/1997 Sb., nýbrž že se jednalo o pravidelné služební působiště ve smyslu ustanovení § 23 odst. 5 vyhlášky č. 259/1997 Sb. Jeho pravidelným pracovištěm pro účely cestovních náhrad však je H., na pracoviště v Ž. je vyslán nepravidelně tak, že podstatnou část směn odpracuje v H., a proto mu požadovaná náhrada přísluší.

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 20.6.2001 žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Vycházel ze zjištění, že žalobce vykonává práci u pobočky CÚ H. - 1023, "přičemž jeho úkolem je mj. vykonávat celní dohled a provádět celní řízení na pracovišti PB CÚ 1023 v Ž.". Jedná se o "místo služebního působiště celníka, který provádí celní dohled nad zbožím, které překračuje státní hranice, přičemž se jedná o místo, které tvoří část území České republiky (tj. H.) a sousedního státu (Ž.), kde je cení dohled prováděn". Protože podle ustanovení § 41 odst. 1 vyhlášky č. 259/1997 Sb. se za zahraniční služební cestu nepovažuje služební cesta konaná na pohraniční odbavovací stanoviště, pokud je to místo pravidelného služebního působiště celníka, včetně výkonu služby nebo služebních úkonů v tomto místě, dospěl soud prvního stupně k závěru, že žalobci náhrady při zahraničních služebních cestách nenáleží, neboť výkon jeho služby v Ž. je nutno považovat za výkon služby v místě služebního působiště podle ustanovení § 33 odst. 6 vyhlášky č. 259/1997 Sb.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 13.2.2002 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Z popisu pracovní funkce žalobce ze dne 18.6.1998 "nesporně vyplývá, že žalobce provádí výkon funkce i na celním pracovišti v Ž., a toto pohraniční odbavovací stanoviště určené podle mezinárodních smluv je místem jeho služebního působiště (§ 33 odst. 6 vyhlášky č. 259/1997 Sb.)". Jestliže byl popisem funkce vymezen prostor pro výkon funkce na území SRN (který je podle mezinárodních smluv určen jako prostor pro společné celní řízení), není možno tento výkon funkce posuzovat jako přeložení nebo převedení podle ustanovení § 18 zákona č. 186/1992 Sb., ani jako pracovní cestu, neboť tomu brání ustanovení § 41 odst. 1 vyhlášky č. 259/1997 Sb. Tvrzením žalobce, že útvar 1013 v Ž. vykonávající celní dohled nad železniční přepravou je součástí pobočky 1065 H., a nikoli pobočky 1023 vykonávající působnost v silniční dopravě, k níž byl žalobce pro výkon funkce zařazen, "se odvolací soud nezabýval, protože nemá pro posouzení věci význam, neboť povinnost žalobce vykonávat celní dohled a provádět celní řízení na pracovišti pobočky 1013

v Ž. vyplývá z popisu jeho funkce ze dne 18.6.1998".

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozoval z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Namítal, že "jednostranné zařazení žalobce k výkonu práce na zahraničním odbavovacím pracovišti celní pobočky, jejímž není příslušníkem, nemá náležitosti rozhodnutí náčelníka o převedení či přeložení na jinou celní pobočku a je proto neplatné". Odvolací soud podle jeho názoru navíc nerozlišuje, že v H. jsou dvě na sobě nezávislé celní pobočky a že Celní úřad H. jako organizační jednotka neexistuje a že společným nadřízeným orgánem je Celní úřad v L., který by musel vydat rozhodnutí o přeložení nebo převedení celníka z jedné celní pobočky do druhé.

Tato skutečnost podle názoru žalobce "je zřejmá" z Opatření Ministerstva financí č. 23/2001, které spolu s vnitřními organizačními předpisy žalované "očíslováním jednotlivých celních poboček a určením podřízenosti pracoviště v Ž. zřetelně prokazují podřízenost tohoto pracoviště celní pobočce H., vykonávající působnost v železniční dopravě".

Žalobce navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu i soudu prvního stupně a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), se nejprve zabýval tím, zda v posuzovaném případě je dovolání přípustné.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř.], nebo jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí mu ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.].

Žalobce napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně o věci samé potvrzen. Protože dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. není v této věci přípustné (ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí, které by odvolací soud zrušil), může být přípustnost dovolání v této věci založena jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přitom není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam; přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Podle ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Z obsahu spisu bylo v posuzovaném případě zjištěno, že žalobce, který původně pracoval u žalované na základě pracovní smlouvy, byl rozhodnutím ředitele Celního ředitelství v Ú. ze dne 26.6.1997 "v souvislosti se vznikem služebního poměru na základě čl. VI bodu 1 zákona č. 113/1997 Sb. " ustanoven dnem 1.7.1997 v hodnosti celního nadstrážmistra do funkce celního inspektora s místem služebního působiště v H. V popise práce mu bylo mimo jiné určeno vykonávat celní dohled a provádět celní řízení na pracovišti PB CÚ 1023 v Ž. - SRN. Protože mu vyplácení stravného v cizí měně za výkon práce v Ž. v rámci zahraniční pracovní cesty žalovaná od 1.7.1998 zastavila, domáhal se zaplacení náhrad výdajů při vyslání celníka na služební cestu za dobu od 1.7.1998 do 31.12.1999.

Za tohoto stavu odvolací soud - jak vyplývá z odůvodnění napadeného rozsudku - řešil mimo jiné právní otázku, zda celníku vyslanému k výkonu funkce na pohraničním odbavovacím pracovišti na výsoštném území sousedního státu, náleží náhrada cestovních výdajů při vyslání na zahraniční služební cestu. Věcné posouzení této otázky soudem z hlediska hmotného práva v sobě zahrnuje i bez výslovného vyjádření kladný závěr o existenci pravomoci soudu. Vzhledem k tomu, že tato otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu řešena, a protože posouzení uvedené otázky bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu z tohoto hlediska rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je v tomto směru podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné, neboť rozhodnutí o uvedené otázce brání nedostatek pravomoci soudu. Zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a řízení zastavil.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 7 odst. 1 o. s. ř. v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných, družstevních, jakož i obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.

Podle ustanovení § 7 odst. 2 o. s. ř. (nyní § 7 odst. 3 ve znění účinném od 1.1.2003, tj. poté, co nabyl účinnosti zákon č. 151/2002 Sb. , kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím soudního řádu správního) jiné věci projednávají a rozhodují soudy v občanském soudním řízení, jen stanoví-li to zákon.

V posuzované věci žalobce uplatnil žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 4 dne 20.9.2000 nárok na zaplacení výdajů v souvislosti s výkonem služby celníka - náhrady cestovních výdajů za služební cestu na pohraniční odbavovací pracoviště v Ž. - SRN.

Podle ustanovení § 12 odst. 1 zákona č. 13/1993 Sb., celního zákona, ve znění zákona č. 35/1993 Sb. a č. 113/1997 Sb. , tedy ve znění účinném do 31.3.2000 (dále jen "celní zákon"), úkoly celních orgánů plní příslušníci celní správy (dále jen "celníci") a občanští zaměstnanci. Celníci jsou ve služebním poměru a občanští zaměstnanci v pracovním poměru k ministerstvu. Podle ustanovení § 12 odst. 3 celního zákona na služební poměr celníků se užije zákon o služebním poměru příslušníků Policie České republiky s odchylkami uvedenými v § 12 odst. 1, § 13 , § 15 až 19c s tím, že

a) kde se v zákoně o služebním poměru příslušníků Policie České republiky mluví o Policii České republiky, rozumí se tím celní orgány,

b) působnost, která podle zákona o služebním poměru příslušníků Policie České republiky přísluší ministru vnitra České republiky, přísluší ministru financí České republiky,

c) působnost podle § 2 odst. 2 zákona o služebním poměru příslušníků Policie České republiky vykonává ministr a v rozsahu jím stanoveném další služební funkcionář,

d) působnost, která podle zákona o služebním poměru příslušníků Policie České republiky přísluší Ministerstvu vnitra České republiky, přísluší Ministerstvu financí České republiky.

V posuzované věci uplatňuje žalobce žalobou náhrady výdajů poskytovaných v souvislosti s výkonem služby (§ 58 odst. 1 zákona č. 186/1992 Sb.). Za rozhodující skutečnost a za právní základ žaloby považuje okolnost, že byl vyslán k výkonu služby na pohraniční odbavovací pracoviště, které podle jeho názoru není místem jeho pravidelného služebního působiště, a dovozuje, že mu z tohoto důvodu přísluší odpovídající náhrady výdajů podle příslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva financí č. 259/1997 Sb. , kterou se upravují některé podrobnosti služebního poměru celníků.

Podle ustanovení § 2 odst. 2, části věty před středníkem, zákona č. 186/1992 Sb., o služebním poměru Policie České republiky, jménem policie (celních orgánů) jedná a rozhoduje ve věcech služebního poměru podle tohoto zákona ministr vnitra (financí) České republiky (dále jen "ministr") a v rozsahu jím stanoveném další funkcionáři (dále jen "služební funkcionáři").

Z uvedeného vyplývá, že pravomoc k projednání a rozhodnutí ve věcech služebního poměru celníka zákon svěřuje ministru financí České republiky, popřípadě v rozsahu ministrem stanoveném dalším služebním funkcionářům, kteří v řízení postupují podle ustanovení § 122 až § 136 zákona č. 186/1992 Sb., která pod marginální rubrikou "Ustanovení o řízení" upravují práva a povinnosti účastníků řízení ve věcech služebního poměru a postup v řízení o těchto nárocích. Protože projednání a rozhodnutí této věci vyplývající ze služebně právních vztahů celníků nespadá do kompetence soudů v občanském soudním řízení sporném ve smyslu ustanovení § 7 odst. 1 o. s. ř., mohla by být dána pravomoc soudu k projednání a rozhodnutí této věci pouze ve smyslu ustanovení § 7 odst. 2 o. s. ř., jestliže to stanoví zákon. Vzhledem k tomu však, že zákon umožňuje ingerenci soudů do služebně právních vztahů celníků jedině v případech přezkumného řízení o návrzích na přezkoumání rozhodnutí služebního funkcionáře taxativně vyjmenovaných v ustanovení § 137 odst. 1 písm. a) až c) zákona č. 186/1992 Sb., je zřejmé, že pravomoc soudu k projednání a rozhodnutí o uplatněném nároku v občanském řízení sporném není dána ani podle ustanovení § 7 odst. 2 o. s. ř.

Z uvedeného vyplývá, že názor implicitně obsažený v rozhodnutí odvolacího soudu, že je dána pravomoc soudu k posouzení otázky, zda celníku vyslanému k výkonu funkce na pohraničním odbavovacím pracovišti na výsoštném území sousedního státu, náleží náhrada cestovních výdajů při vyslání na zahraniční služební cestu, není správný. Protože dovoláním napadeným rozsudkem bylo rozhodnuto ve věci, která nenáleží do pravomoci soudu [§ 229 odst. 1 písm. a) o. s. ř.], a protože uvedenou vadou je postíženo i rozhodnutí soudu prvního stupně, Nejvyšší soud tyto rozsudky - aniž by se mohl zabývat meritem věci - zrušil (§ 243b odst. 3 o. s. ř.), řízení zastavil a rozhodl o postoupení věci orgánu, do jehož pravomoci náleží (§ 243b odst. 4 o. s. ř.).

2. Rozhodnutí o procesní otázce v soukromoprávní věci

Skutečnost, že samo napadené rozhodnutí odvolacího orgánu o řádném opravném prostředku ve správním řízení se zabývá pouze procesní otázkou (zde otázkou, zda byl řádný opravný prostředek přípustný), nemění nic na tom, že ve věci rozhodování o vlastnictví k nemovitostem podle § 9 odst. 4 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, jako věci soukromoprávní nelze rozhodnutí správního orgánu ani ve vztahu k této otázce přezkoumávat podle soudního řádu správního. Tuto otázku lze posoudit v civilním řízení soudním podle části páté občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2003.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 10. 2005, čj 2 As 36/2005-80
č. 771/2006 Sb. NSS

Prejudikatura: stov. č. 4/2003 Sb. NSS, č. 208/2004 Sb. NSS a č. 372/2004 Sb. NSS.

Věc: Státní podnik T., v likvidaci, a akciová společnost V. proti Ministerstvu zemědělství - Ústřednímu pozemkovému úřadu, za účasti Libuše J., České republiky - Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových a Pozemkového fondu České republiky, o vlastnické právo k nemovitosti, o kasační stížnosti žalobců.

Žalovaný dne 9. 4. 2004 zamítl jako nepřípustné odvolání žalobců proti rozhodnutí Ministerstva zemědělství - Pozemkového úřadu Praha ze dne 23. 9. 2003, kterým bylo rozhodnuto o vlastnickém právu oprávněné osoby k nemovitostem v rozhodnutí vyjmenovaných.

Žalobci toto rozhodnutí napadli žalobou u Městského soudu v Praze, který žalobu usnesením ze dne 25. 1. 2005 odmítl, neboť se žalobci prý domáhali zrušení rozhodnutí správního orgánu vydaného v soukromoprávní věci.

Žalobci (stěžovatelé) napadli usnesení městského soudu kasační stížností; nesouhlasili s tím, že proti rozhodnutí jednotlivých pozemkových úřadů o vlastnictví k nemovitostem podle zákona o půdě není přípustné odvolání a že proti vydanému správnímu rozhodnutí se lze bránit pouze žalobou podle § 244 a násl. o. ř. s. Podle stěžovatelů je výše popsán výklad, opírající jednoinstančnost řízení před správními orgány o ustanovení § 9 odst. 6 zákona o půdě, nesprávný, neboť by nastala zcela nežádoucí situace, kdy by řízení, v nichž se podle zákona o půdě rozhoduje o vlastnictví k nemovitostem, byla jen jednoinstanční, zatímco vedle toho by existovala celá řada jiných správních řízení, v nichž by bylo možno odvolání podat. Podle stěžovatelů je naopak správný takový výklad, že proti rozhodnutím jednotlivých pozemkových úřadů vydaným ve správním řízení lze podat odvolání (§ 53 spr. ř.), o kterém by rozhodoval Ústřední pozemkový úřad [§ 22 písm. e) zákona č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů]. Teprve proti rozhodnutí odvolacího orgánu lze podat žalobu podle § 244 a násl. o. ř. Stěžovatelé tento svůj názor opírají o to, že v souvislosti s přijetím nové úpravy správního soudnictví, jak je obsažena nyní v soudním řádu správním a v části páté občanského soudního řádu, nedošlo k přímé novelizaci zákona o půdě.

Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

Z odůvodnění:

Jak již rozhodl zvláštní senát zřízený dle zákona č. 131/2002 Sb. , o rozhodování některých kompetenčních sporů, usnesením čj. Konf 123/2003-7 ze dne 22. 6. 2004, zveřejněným pod č. 372/2004 Sb. NSS, a jak předtím rozhodl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 17. 9. 2003, čj. 7 As 2/2003-69, rozhodnutí pozemkového úřadu o určení vlastnictví k nemovitosti podle § 9 odst. 4 zákona o půdě je rozhodnutím správního orgánu o soukromoprávním nároku. Soudní ochrana je zde zajištěna postupem podle § 244 a násl. o. s. ř., tedy projednáním a rozhodnutím v civilním řízení soudním, a nikoliv ve správním soudnictví [§ 68 písm. b) s. ř. s.].

Ve shodě se shora uvedeným rozsudkem Nejvyššího správního soudu je třeba poznamenat, že od 1. 1. 2003 nabyt účinnosti soudní řád správní, který nově upravuje správní soudnictví, a s touto změnou souvisí také novelizace páté části občanského soudního řádu zákonem č. 151/2002 Sb. Správní soudy, tj. specializované senáty krajských soudů a Nejvyšší správní soud, jsou nyní koncipovány výlučně jako soudy veřejného práva tím, že je jim svěřeno výslovně poskytování ochrany veřejným subjektivním právům (§ 2 s. ř. s.), a ve svém procesním postupu se řídí samostatným zákonem. Rozhodování ve věcech soukromoprávních nyní náleží soudům, které postupují podle páté části občanského soudního řádu. Požadavek, aby věci soukromého práva, pokud o nich bylo rozhodnuto správním orgánem, byly podrobeny zvláštnímu procesu, vyplývá z čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (publikována pod č. 209/1992 Sb.), která je pro Českou republiku závazná. Věci „občanských práv a závazků“, o nichž bylo rozhodnuto správním orgánem, musí být projednány způsobem, který judikatura Evropského soudu pro lidská práva označila termínem „plná jurisdikce“. Tento pojem znamená, že soud posuzuje nejen zákonnost správního rozhodnutí, ale i skutkovou stránku věci. Součástí reformy správního soudnictví bylo proto i vyloučení soukromoprávních věcí, o nichž rozhodl správní orgán, z pravomoci správních soudů s tím, že budou projednávány v občanském soudním řízení, protože právě tento postup zajišťuje účastníkům takových sporů podstatně vyšší ochranu jejich práv než v řízení před správními soudy.

Jestliže tedy Městský soud v Praze rozhodl o odmítnutí žaloby stěžovatelů s tím, že věc, v níž se jedná o rozhodování správního orgánu o vlastnickém právu oprávněné osoby k nemovitostem, je věcí soukromoprávní, o níž nemohou soudy rozhodovat podle soudního řádu správního, rozhodl v souladu se zákonem. Nemůže na tom změnit nic ani okolnost, že stěžovatelé ve své žalobě namítali, že žalovaný porušil jejich procesní práva tím, že zamítl jejich odvolání proti rozhodnutí Ministerstva zemědělství - Pozemkového úřadu Praha ze dne 23. 9. 2003 pro jeho nepřijatelnost. Skutečnost, že samo napadené rozhodnutí odvolacího orgánu o řádném opravném prostředku ve správním řízení se zabývá pouze procesní otázkou, zda byl tento řádný opravný prostředek v daném řízení vůbec přípustný, totiž ničeho nemění na tom, že o věci stěžovatelů jako věci soukromoprávní nelze rozhodovat podle soudního řádu správního, nýbrž podle části páté občanského soudního řádu (srov. obdobné závěry, k nimž dospělo usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 2. 2003, čj. 6 A 23/2002-47, zveřejněné pod č. 208/2004 Sb. NSS).

I v řízení podle části páté občanského soudního řádu totiž soud zkoumá v rámci posuzování přípustnosti žaloby otázku, zda žalobce využil v řízení před správním orgánem řádné opravné prostředky [§ 247 odst. 2 , § 250g odst. 1 písm. c) o. s. ř.], a zda je tedy žaloba vůbec přípustná. V rámci posouzení této otázky se samozřejmě soud musí vypořádat i s tím, zda v dané konkrétní věci je odvolání jako typický řádný opravný prostředek ve správním řízení přípustné, anebo zda je toto

správní řízení výjimečně řízením jednoinstančním, v němž účastník řízení má právo podat odvolání nepřísluší, takže se proti jeho výsledku může (a pokud chce jeho výsledek zvrátit, i musí) bránit soudně žalobou podle části páté občanského soudního řádu již poté, co správní orgán rozhodne v první a jediné instanci. Právě pro existenci uzavřené, komplexní a veškerá (tj. nejen hmotná, ale i procesní) práva účastníků předchozího správního řízení chrání úprava „soukromoprávního“ správního soudnictví (tato práva jsou chráněna právě tím, že „soukromoprávní“ správní soud je oprávněn v řízení podle části páté občanského soudního řádu de facto zopakovat celé řízení, které proběhlo před správním orgánem, a projednávanou věc znovu a v plném rozsahu posoudit na základě důkazů, které případně sám provede) proto nelze posuzování otázky počtu instancí ve správním řízení (a tedy potažmo posuzování dílčí otázky týkající se dodržení procesních práv stěžovatelů v něm) „vydělit“ z režimu přezkumu správních rozhodnutí ve věcech soukromého práva a přenést ji do režimu správního soudnictví „veřejnoprávního“, jak by si to zřejmě představovali stěžovatelé.

Právě vzhledem k rozdělení působnosti mezi soudy ve „veřejnoprávním“ správním soudnictví a soudy v „soukromoprávním“ správním soudnictví se Nejvyšší správní soud jako nejvyšší instance správního soudnictví „veřejnoprávního“, kterému - jak výše vyloženo - nepřísluší zabývat se věcí stěžovatelů meritorně, nemůže, a to ani obiter dictum, vyslovit k otázce, zda správní řízení podle § 9 zákona o půdě je řízením jednoinstančním, anebo řízením dvojinstančním. Učinil-li by tak totiž Nejvyšší správní soud, zasáhl by tím nepřípustně do působnosti jiné větve soudní moci, která je příslušná se věcí stěžovatelů zabývat. Nejvyšší správní soud se proto na tomto místě omezuje pouze na konstatování, že by bylo věcí soudu rozhodujícího věc stěžovatele v „soukromoprávním“ správním soudnictví, aby tuto otázku posoudil, pokud by o žalobě stěžovatelů rozhodoval. Městský soud v Praze se zcela správně a důvodně uvedenou otázkou rovněž vůbec nezabýval a žalobu stěžovatelů odmítl podle § 42 odst. 2 s. ř. s. z důvodu její nepřípustnosti podle § 68 písm. b) s. ř. s. Tento důvod byl pro jeho rozhodnutí nepochybně důvodem nejen dostatečným, ale i nutným.

3. Námitky proti obsahu obnoveného katastrálního operátu

Rozhodování o námitkách proti obsahu obnoveného katastrálního operátu podle § 16 zákona ČNR č. 344/1992 Sb., katastrálního zákona, není rozhodováním ve věci soukromoprávní ve smyslu § 46 odst. 2 [§ 68 písm. b)] s. ř. s. O žalobě proti takovému rozhodnutí je proto příslušný rozhodnout soud ve správním soudnictví.

Usnesení zvláštního senátu zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ze dne 15. 6. 2005, čj. Konf 90/2004-12 č. 695/2005 Sb. NSS

Věc: Spor o pravomoc mezi Okresním soudem v Olomouci a Krajským soudem v Ostravě, za další účasti žalobce Ing. Miroslava S. v Š. a žalovaných: 1) Zeměměřický a katastrální inspektorát v Opavě, 2) Josef a Naděžda H. v H., 3) Lesy České republiky, s. p. – Lesní správa Šternberk, 4) Vojenské lesy a statky ČR, s. p., 5) Správa silnic Olomouckého kraje, 7) obec H., ve věci rozhodnutí žalovaného č. 1 o námitkách proti obsahu obnoveného katastrálního operátu.

Žalobce a další účastníci řízení vznesli námitky proti obsahu obnoveného katastrálního operátu katastrálního území H. Katastrální úřad v Olomouci o námitkách rozhodl dne 2. 9. 2002. Proti jeho rozhodnutí podalo odvolání několik účastníků řízení, mj. i žalobce. Zeměměřický a katastrální inspektorát v Opavě (dále jen „inspektorát“) svým rozhodnutím ze dne 18. 12. 2002 všechna odvolání zamítl a napadené rozhodnutí potvrdil. V odůvodnění rekapituloval postup správního orgánu I. stupně při zjišťování průběhu hranic. Jelikož ohledně průběhu hranic nedošlo – s jednou výjimkou – mezi vlastníky dotčených pozemků ke shodě, považoval katastrální úřad za platné ty hranice, které byly obsahem katastrálního operátu před obnovou, a jejich geometrické a polohové určení proto z dosavadního katastrálního operátu převzal. Hranice, u nichž došlo k rozporu mezi tvrzeními vlastníků o jejich průběhu, označil katastrální úřad v souladu s § 14 odst. 6 katastrálního zákona jako hranice sporné. Výměry jednotlivých parcel, které byly v odvoláních zpochybněny, nejsou závazným údajem pro právní úkony týkající se nemovitostí vedených v katastru; zpřesněním výměry parcely mimoto nejsou dotčeny právní vztahy k pozemku. K námitce v žalobcově odvolání, podle níž katastrální úřad svévolně změnil délku hranice mezi pozemky p. č. 961 a p. č. 1215, inspektorát uvedl, že hranice je zobrazena na podkladě zjišťování hranic v terénu, které žalobce odsouhlasil; její délka je nepatrně dotčena doplněním sporné hranice mezi pozemky p. č. 961 a p. č. 956 v žalobcův prospěch.

Žalobce napadl toto rozhodnutí inspektorátu žalobou u Krajského soudu v Ostravě; namítl zde, že ač hranice pozemků p. č. 1215 a p. č. 961 nebyla mezi vlastníky těchto pozemků nikdy sporná, katastrální úřad ji v obnoveném katastrálním operátu zkrátil o pět metrů; to mělo vliv na hranice pozemku p. č. 961, jehož je žalobce vlastníkem, a bylo tím zasaženo do žalobcova vlastnického práva.

Krajský soud v Ostravě žalobu odmítl usnesením ze dne 9. 10. 2003; jelikož ve správním řízení bylo rozhodováno o námitkách proti obsahu obnoveného katastrálního operátu, jedná se podle jeho názoru o právní věc vyplývající z občanskoprávních vztahů (z vlastnického práva k nemovitostem). Žaloba je proto nepřípustná podle § 68 písm. b) s. ř. s.; věc však může být projednána na návrh v občanském soudním řízení vedeném podle části páté občanského soudního

řádu, o čemž soud žalobce poučil.

Žalobce nato podal žalobu u Okresního soudu v Olomouci. Tento soud, popíraje svou pravomoc rozhodovat ve věci, jako navrhovatel předložil věc zvláštnímu senátu s poukazem na § 104c odst. 2 o. s. ř. Okresní soud je přesvědčen, že rozhodnutí o změně katastrálního operátu, resp. o námitkách proti obsahu obnoveného katastrálního operátu, není rozhodnutím správního orgánu o soukromoprávní věci ve smyslu § 244 o. s. ř., nýbrž naopak rozhodnutím o věci, která vyplývá z veřejnoprávních vztahů. Proto navrhl, aby zvláštní senát určil, že příslušný vydat rozhodnutí v této věci je soud ve správním soudnictví, a aby zároveň zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 9. 10. 2003.

Zvláštní senát vyslovil, že příslušný k rozhodnutí o věci je soud ve správním soudnictví.

Z odůvodnění:

Obnova katastrálního operátu podle § 13 a násl. katastrálního zákona slouží k vyhotovení nového souboru geodetických a popisných informací katastrálního operátu. Katastrální úřad ji zahajuje bez návrhu a provádí ji a) novým mapováním, b) přepracováním souboru geodetických informací, c) na podkladě výsledků pozemkových úprav. Cílem obnovy katastrálního operátu je jeho aktualizace buď po stránce obsahové (je-li skutečný průběh hranic v terénu jiný, než jak je zapsán ve stávajícím katastrálním operátu – ať už následkem technické nedokonalosti původní evidence, faktického vývoje či v důsledku provedených pozemkových úprav), nebo po stránce formální (převedením katastrální mapy z grafické formy do formy grafického počítačového souboru). Již z tohoto stručného popisu je zřejmé, že obnova katastrálního operátu je souborem úkonů evidenčního a technického rázu a že nesměruje ke změně právních vztahů; ostatně § 5 odst. 7 katastrálního zákona stanoví, že právní vztahy nemohou být dotčeny revizí údajů katastru, opravou chyb v katastrálním operátu ani obnovou katastrálního operátu, pokud jejich změna není doložena listinou.

V posuzované věci byla provedena obnova katastrálního operátu novým mapováním, tedy postupem směřujícím k obsahové aktualizaci katastrální evidence. Katastrální úřad, který o námitkách účastníků řízení (v důsledku jejich předchozích úspěšných odvolání) rozhodoval celkem třikrát, provedl dodatečné zjišťování průběhu vlastnických hranic pozemků; tam, kde se účastníci neshodli, pak hranice vedoucí mezi jejich pozemky ponechal zanesené podle původní evidence a označil je jako sporné. Žalobcově domněnce, že vyznačení sporné hranice je zásahem do jeho vlastnického práva, nelze přisvědčit. Katastrální úřad není vůbec nadán pravomocí rozhodovat o existenci či o rozsahu vlastnického práva k nemovitostem (rozhoduje jen o povolení vkladu tohoto práva do katastru, a to ve zcela jiném řízení podle § 2 a násl. zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem): ani v žalobcově věci nerozhodoval o vlastnickém právu, nýbrž pouze o tom, jak budou hranice jeho pozemku nadále vyznačeny v katastrální evidenci.

Žalobcovy domněnky o povaze rozhodování katastrálního úřadu neměly nicméně vliv na procesní průběh věci; bez ohledu na to, jak svůj nárok vnímal, totiž žalobce postupoval správně a žalobu podal ke Krajskému soudu v Ostravě jako soudu rozhodujícímu ve správním soudnictví. Právě tento soud však pochybil, když dospěl k závěru, že žalobcova právní věc „vyplývá z vlastnického práva k nemovitostem“ jakožto občanskoprávního vztahu, a z tohoto důvodu žalobu odmítl. Formulaci „vyplývá z občanskoprávních vztahů“ (§ 244 odst. 1 o. s. ř.) si krajský soud vyložil příliš široce: „vyplývat“ totiž neznamená jakkoli souviset s vlastnickým právem. Při takovém výkladu by se jako rozhodování o věcech vyplývajících z občanskoprávních vztahů, resp. o věcech

soukromoprávních, dala paušálně a bez bližšího zkoumání označit převážná část agendy katastrálních úřadů, neboť jednou z nejvýznamnějších funkcí katastru nemovitostí je evidence věcných práv k nemovitostem jakožto práv nepochybně soukromých. Tento závěr je ale nesprávný: příslušnost soudu se v každém jednotlivém případě řídí nikoli abstraktně pojatou soukromoprávní či veřejnoprávní povahou určitého institutu (zde vlastnického práva k nemovitosti), nýbrž charakterem konkrétního zásahu do právní sféry účastníka řízení, k němuž došlo v důsledku rozhodnutí správního orgánu.

Do rozhodování obecných soudů sice spadají věci vkladu práva k nemovitostem (§ 249 odst. 2 o. s. ř.), které jsou těsně spjaty s občanskoprávními instituty vyžadujícími ke své účinnosti knihovní řízení a zápis do veřejných registrů; obnova katastrálního operátu však není věcí vyplývající ze soukromoprávních vztahů, nýbrž souborem evidenčních úkonů, jimiž se nezasahuje do subjektivních soukromých práv. Řízení o námitkách proti obsahu katastrálního operátu obnovovaného novým mapováním, v němž se zkoumá případné pochybení katastrálního úřadu při zjišťování průběhu hranic, tak není řízením, v němž správní orgán rozhoduje spory nebo jiné právní věci vyplývající z občanskoprávních vztahů. Rozhodnutí vydaná v takovém řízení proto podléhají přezkumné pravomoci soudů ve správním soudnictví.

Na povahu rozhodnutí inspektorátu o námitkách nemá vliv ani skutečnost, že zpochybněním průběhu hranice pozemků (jejíž jednu část během mapování odsouhlasil a jejíž zbývající část byla v evidenci vyznačena jako sporná) žalobce usiluje o to, aby jeho pozemek byl v jiných hranicích a v jiné výměře, než jaké má za existující katastrální úřad. Spor o určení průběhu hranice je sporem o rozsah vlastnického práva, který vyplývá z občanskoprávních vztahů (§ 7 odst. 1 o. s. ř.); katastrální orgány však v této věci o takovém sporu nerozhodovaly, a jak bylo řečeno výše, ani tak činit nemohou. Právní vztahy k pozemku by ostatně mohly být dotčeny jen tehdy, byla-li by jejich případná změna doložena listinou; to se ovšem nestalo. Žalobce se může domáhat určení průběhu hranice u obecného soudu žalobou podle části třetí občanského soudního řádu; v řízení o námitkách proti obnovenému katastrálnímu operátu však takové nároky s úspěchem vznášet nelze.

Jelikož tedy rozhodnutí o námitkách proti obsahu obnoveného katastrálního operátu (resp. rozhodnutí o odvolání v takové věci) není rozhodnutím ve věci vyplývající ze soukromoprávních vztahů, zvláštní senát vyslovil, že rozhodnout o věci přísluší soudu ve správním soudnictví.

Zvláštní senát zruší v souladu s § 5 odst. 3 zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, rozhodnutí, kterým strana kompetenčního sporu popřela svou pravomoc o věci rozhodovat, ačkoliv podle rozhodnutí zvláštního senátu je vydání rozhodnutí ve věci uvedené v návrhu na zahájení řízení v její pravomoci. Dalším výrokem proto zvláštní senát zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě v rozsahu, který výroku, jímž byla pravomoc určena, odporuje.

4. Rozhodování o vyvlastnění a o zřízení věcného břemene

Je nezbytné rozlišovat, zda správní orgán rozhoduje ve sporu o vlastnické právo, nebo zda rozhoduje o zřízení věcného břemene či o vyvlastnění. Rozhodnutí správního orgánu o zřízení věcného břemene nebo o vyvlastnění není rozhodnutím správního orgánu v soukromoprávní věci, vydaným v mezích zákonné pravomoci správního orgánu ve smyslu § 68 písm. b) s. ř. s. ; jeho přezkum tak náleží do pravomoci správních soudů, a nikoliv soudů obecných. Rozhodnutím ve věci soukromého práva je však rozhodnutí o určení způsobu a výše náhrady.

Usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 10. 2004, čj. 4 As 47/2003-39 č. 448/2005 Sb. NSS

Věc: Ing. Jiří K. v B. proti Magistrátu města Brna o zřízení věcného břemene rozhodnutím správního orgánu.

Úřad městské části Brno - Bosonohy rozhodnutím ze dne 24. 5. 2000 omezil vlastnické právo žalobce k pozemkům zřízením věcného břemene za účelem uskutečnění výstavby a provozu stavby vodovodu "B."

Magistrát města Brna rozhodnutím ze dne 8.2.2001 zamítl odvolání žalobce jako opožděné.

Krajský soud v Brně kasační stížností napadeným usnesením ze dne 10.7.2003 odmítl žalobu proti rozhodnutí správního orgánu II. stupně podle § 46 odst. 2 s. ř. s. Dospěl k závěru, že rozhodnutí stavebního úřadu ve smyslu § 108 stavebního zákona je rozhodnutím orgánu moci výkonné o právní věci, která vyplývá z občanskoprávních vztahů, neboť jde o rozhodnutí o majetkovém, vlastnickém vztahu v otázce upravené občanským zákoníkem (§ 128 odst. 2 obč. zák.).

Žalobce v kasační stížnosti, podané z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. , krom jiného namítal, že rozhodnutí o vyvlastnění, resp. o nuceném omezení vlastnického práva, není možné považovat za čisté rozhodnutí v soukromoprávní věci. Toto rozhodnutí sice má důsledek v soukromoprávní oblasti, avšak děje se tak ve veřejném zájmu a bez žalobcova svolení a souhlasu. Právě tvrzená existence veřejného zájmu na omezení vlastnického práva posouvá rozhodnutí správního orgánu do oblasti práva veřejného, neboť stát na základě vrchnostenského aktu a zákonem přiznané pravomoci rozhoduje o tom, co je veřejným zájmem a co nikoliv.

Nejvyšší správní soud se k otázce nuceného omezení vlastnického práva již mnohokrát vyjádřil; patrně nejfrekventovanější byly případy zřízení věcného břemene podle § 91 odst. 3 telekomunikačního zákona a podle § 17 odst. 3 zákona o pozemních komunikacích (zřízení věcného břemene za účelem stavby dálnice). Argumentace byla ve všech případech prakticky totožná; v jednom z těchto rozhodnutí Nejvyšší správní soud konstatoval: "Rozhodování o zřízení práva odpovídajícího věcnému břemenu ke stavbě na cizím pozemku je rozhodováním o vlastnickém vztahu v otázce upravené občanským zákoníkem. Věcná práva jsou evidentně právem soukromým a soukromé právo vyžaduje vyšší stupeň soudní ochrany, než jaký mu může být poskytnut ve správním soudnictví. Proto zákonodárce stanovil v § 68 písm. b) s. ř. s. , že žaloba ve správním soudnictví je nepřijatelná, jde-li o rozhodnutí správního orgánu v soukromoprávní věci, vydané v mezích zákonné

pravomoci správního orgánu. Počínaje 1.1.2003 takové věci projednávají a rozhodují soudy v občanském soudním řízení podle nové části páté občanského soudního řádu (ve znění zákona č. 151/2002 Sb.). Tato nová právní úprava poskytuje soukromým právům větší ochranu, neboť soud pouze neprovádí přezkum správního rozhodnutí s možností v případě zjištěné nezákonnosti pouze takové rozhodnutí zrušit a věc vrátit správnímu orgánu k novému projednání, ale je povolán k tomu, aby v případě, kdy dospěje k závěru, že o věci mělo být rozhodnuto jinak, než rozhodl správní orgán, sám o věci rozhodl, a nahradil tak rozhodnutí správního orgánu. Na rozdíl od jedné řádné a jedné mimořádné soudní instance v rámci správního soudnictví mají účastníci řízení k dispozici dvě řádné a jednu mimořádnou soudní instanci, které rozhodují v plné jurisdikci, tedy vyšší stupeň soudní ochrany."

V souzené věci dospěl senát Nejvyššího správního soudu na předběžné poradě k právnímu názoru, který je od dosud zastávaného výše uvedeného názoru odchylný. Z tohoto důvodu usnesením ze dne 24.6.2004 postoupil podle § 17 odst. 1 s. ř. s. věc rozšířenému senátu. Dle názoru postupujícího senátu není vyvlastnění nebo omezení vlastnického práva k pozemkům a stavbám podle § 108 odst. 2 stavebního zákona rozhodnutím o právní věci vyplývající z občanskoprávních vztahů, neboť správní orgán při jejím projednávání sleduje především veřejný zájem za účelem tzv. veřejně prospěšné stavby a tento zákonem kvalifikovaný veřejný zájem, jehož naplnění je ústřední otázkou rozhodování správního orgánu, vyjadřuje mocenský zásah správního orgánu směřující k uplatnění zájmu obecného, tedy nikoliv pouze zájmu jednotlivce. Z toho vyplývá, že přezkumná činnost rozhodování správních orgánů uplatňujících státní moc prostřednictvím své diskreční pravomoci náleží do jurisdikce soudů správních, nikoliv civilních.

Rozšířený senát dospěl k závěru, že rozhodnutí stavebního úřadu o zřízení věcného břemene není rozhodnutím správního orgánu v soukromoprávní věci, vydaným v mezích zákonné pravomoci správního orgánu ve smyslu § 68 písm. b) s. ř. s. ; rozhodnutím ve věci soukromého práva je však rozhodnutí o určení způsobu a výše náhrady. Rozšířený senát zároveň věc vrátil postupujícímu senátu k dalšímu projednání a rozhodnutí.

Z odůvodnění:

Rozšířený senát posoudil věc takto:

Posouzení soukromoprávní či veřejnoprávní povahy vyvlastnění či nuceného omezení vlastnického práva zřízením věcného břemene (pro oba zásahy do vlastnického práva používá § 108 stavebního zákona legislativní zkratku "vyvlastnění") má zásadní procesněprávní význam pro určení, zda k projednávání a rozhodování těchto věcí je dána pravomoc civilních soudů na straně jedné či pravomoc správních soudů na straně druhé (§ 7 o. s. ř.), resp. v jakém rozsahu je dána civilní soudní pravomoc a v jakém soudní pravomoc správní. Názor považující vyvlastnění či nucené omezení vlastnického práva zřízením věcného břemene za soukromoprávní institut odmítá přezkoumat rozhodnutí správního orgánu v této věci ve správním soudnictví [§ 46 odst. 2 a § 68 písm. b) s. ř. s.] a odkazuje navrhovatele na civilní řízení soudní, kde bude jeho věc projednána obecným soudem v řízení podle části páté občanského soudního řádu. Toto řízení má hybridní povahu přezkumnou i nalézací a od správního soudnictví se významně odlišuje nejen např. vymezením okruhu účastníků, ale především způsobem rozhodnutí soudu v situaci, kdy soud shledá rozhodnutí správního orgánu nesprávným: civilní soud rozhodne sám přímo ve věci, zatímco správní soud by napadené rozhodnutí toliko zrušil, věc vrátil žalovanému a zavázal jej svým právním názorem. Naopak názor, který považuje vyvlastnění či nucené omezení vlastnického práva zřízením věcného břemene za

institut práva veřejného, ústí v závěr o pravomoci správních soudů.

Judikaturou Nejvyššího správního soudu dosud zastávaný názor o právní povaze vyvlastnění vycházel z argumentace, že rozhodování o zřízení práva odpovídajícího věcnému břemenu ke stavbě na cizím pozemku je rozhodováním o vlastnickém vztahu v otázce upravené občanským zákoníkem a že věcná práva jsou evidentně právy soukromými. Tento právní názor však nedostatečně přesně identifikuje předmět soudního řízení tím, že směšuje vlastnické právo na straně jedné a zásah do vlastnického práva na straně druhé, a proto je neudržitelný. Je nezbytné si uvědomit, že subjektivní vlastnické právo je sice soukromým, a nadto absolutním právem, ale že není právem neomezeným. V průběhu doby se prosadila koncepce vlastnictví jako sociální funkce, vyjadřovaná tezí, že vlastnické právo zavazuje. Tato koncepce reflektuje to, že vlastnické právo je pojmově omezeno, přičemž tato omezení jsou dvojího druhu: jde jednak o omezení vnitřní (pojmová) a jednak vnější. Právním důvodem vnějších omezení může být zákon (upravující soukromoprávní či veřejnoprávní vztahy), může jím být správní či soudní rozhodnutí a může jím být rovněž právní úkon samotného vlastníka. Stejně tak lze uvažovat o soukromoprávním či veřejnoprávním titulu, který způsobí (relativní) zánik vlastnického práva pro dosavadního vlastníka a vznik vlastnického práva vlastníka nového: tak dojde-li k uzavření smlouvy o převodu věci (kupní, darovací, směnné), nepochybně se jedná o soukromoprávní úkon. Vlastnického práva lze však pozbyt (a nabýt) např. také v soudní či správní exekuci na prodej movitých či nemovitých věcí: daňovou exekuci na prodej movitých nebo nemovitých věcí jistě nikdo nebude považovat za soukromoprávní záležitost, přestože zasahuje do vlastnického práva povinného.

Shora uvedenou tezi, nesprávně považující rozhodování o vyvlastnění či o nuceném omezení vlastnického práva zřízením věcného břemene za rozhodování o vlastnickém právu, lze spolehlivě vyvrátit i pomocí argumentu *reductio ad absurdum*. Dovedena k absurdním důsledkům by totiž uvedená teze znamenala, že jakýkoliv zásah do vlastnického práva - byť by k němu došlo správním aktem - nelze přezkoumávat ve správním soudnictví, ale pouze v rámci obecné justice. Do subjektivního vlastnického práva, tj. vůči všem působícího oprávnění vlastníka věc držet, užívat a požívat a disponovat s ní, lze zasáhnout nejrůznějšími způsoby, a přesto pouhá skutečnost, že došlo k zásahu do soukromého práva, sama o sobě evidentně neznamena, že i takový zásah má soukromoprávní charakter. Do vlastnického práva zasahuje např. i ten, kdo cizí věc zničí, poškodí či učiní neupotřebitelnou. Do vlastnického práva lze ovšem zasáhnout nejen protiprávně, ale i po právu: prohlášení věci za kulturní památku velmi omezuje vlastníka ve způsobu užívání věci a v dispozicích s ní; stejně tak vlastníka omezuje stavební úřad, pokud mu nařídí provést údržbu stavby, nezbytné úpravy či dokonce stavbu odstranit. Do subjektivního vlastnického práva povinného výrazně zasáhne shora zmíněná daňová exekuce, v důsledku níž povinný pozbude svého vlastnického práva k exekvovaným movitým či nemovitým věcem. Příklady je celá řada a patrně není třeba hledat další, neboť již to, co bylo uvedeno, dokazuje neschůdnost dosavadní argumentace. Koneckonců lze připomenout správný postřeh Hoetzelův, že na veřejnoprávním charakteru expropriace se nic nemění tím, že některé účinky expropriačního nálezu jsou soukromoprávní, tedy že se vyvlastnitel stává vlastníkem vyvlastněné věci (Československé správní právo, část všeobecná, s. 286).

Pro určení toho, zda se určitá věc bude projednávat a rozhodovat v civilním nebo ve správním soudnictví, je rozhodující soukromoprávní nebo veřejnoprávní povaha zásahu do vlastnického práva, nikoliv však právní povaha vlastnického práva samotného. Napadá-li žalobce rozhodnutí o vyvlastnění nebo o nuceném omezení vlastnického práva zřízením věcného břemene, není předmětem soudního řízení sama otázka vlastnického práva, tedy není zde sporu o vlastnické

právo, nýbrž jeho předmětem je přezkum rozhodnutí o vyvlastnění nebo o nuceném omezení vlastnického práva. Jinak řečeno, předmětem správního řízení bylo omezení vlastnického práva či jeho zánik, přičemž toto řízení vyústilo v právní titul, jímž bylo vlastnické právo omezeno nebo zaniklo. Právě tento právní titul, a nikoliv vlastnické právo samotné, je věcí ve smyslu § 7 o. s. ř. a jeho povaha je určující pro stanovení civilní nebo správní soudní pravomoci.

Důsledná identifikace předmětu řízení byla typická i pro prvorepublikovou judikaturu. Velmi instruktivní je v této souvislosti rozhodnutí Nejvyššího soudu publikované ve sbírce Vážný pod č. 8049, z něhož je zcela na místě odcitovat část odůvodnění: "O přípustnosti pořadu práva rozhoduje jen povaha uplatňovaného práva neb nároku, zda je to právo soukromé čili nic (§ 1 j. n.), nikoli tedy povaha nabývacího úkonu, zda je veřejnoprávní či soukromoprávní, zejména tedy, zda je veřejnoprávním či soukromoprávním nabývací titul, zde titul tvrzeného vlastnictví žalobkyně, nebo také titul nároků jejího odpůrce. Každé vyvlastnění jest veřejnoprávním titulem, avšak, jde-li potom o to, by vyvlastnitel uplatnil vlastnictví podle svého tvrzení z titulu toho nabyté proti třetím osobám, nemůže to jinak učiniti než pořadem práva. Na správní cestě může se sice rozhodovati o jeho titulu, můžet' tento ve vyšší správní stolici po případě tedy nejvyšším správním soudem býti zrušen, a zrovna tak tomu může býti také s titulem odpůrcovým, když je rovněž veřejnoprávní, avšak rozhodnutí potom otázku vlastnictví mezi oběma takovými uchazeči ve správní cestě nelze, poněvadž není prostředku, kterým by před správní stolicí konflikt takový mohl býti přiveden tak, by stolice ta mohla vzíti v úvahu oba tituly a navzájem je co do jich síly a moci odvážiti: správní cesta jest otevřena jen pro každý z těch titulů o sobě a teprve soud jest povolán, by tituly vážil a přiznal právo silnějšímu (§ 372 obč. zák. , stejný princip § 348 obč. zák.)."

K posouzení soukromoprávního či veřejnoprávního charakteru samotného výroku o vyvlastnění či o zřízení věcného břemene se nabízí různé cesty: především použití teorie zájmové, teorie mocenské, teorie organické či metody právního regulování. Žádná z nich není natolik spolehlivá, aby vždy dokázala poskytnout odpověď na položenou otázku v každém konkrétním případě. Nejméně spolehlivá - byť nejjednodušší - je bezpochyby zájmová teorie, jejíž podstata spočívá v tom, že veřejné právo chrání zájmy veřejné, zatímco soukromé právo zájmy soukromé, přičemž veřejným zájmům se přikládá vyšší hodnota (větší "právní cennost") než zájmům soukromým (srov. Hoetzel, J.: Dualismus právní, in: Slovník veřejného práva československého, svazek I, s. 493 a násl.). Je však notorií, že mezi soukromým a veřejným zájmem neexistují přesné hranice a že nelze nijak spolehlivě stanovit, zda konkrétní zájem je veřejný či soukromý. Tato skutečnost je způsobena i tím, že určitá skupina zájmů může mít zároveň povahu zájmů soukromých i zájmů veřejných; již z tohoto důvodu nemůže být kritérium zájmu diferenciacním kritériem třídění práva. Právní úprava vyvlastnění či nuceného omezení vlastnického práva - ať již na úrovni ústavního či jednoduchého práva - sice požadavek veřejného zájmu explicitně formuluje, avšak nelze nevidět, že stavební zákon v § 108 odst. 2 písm. d) počítá i s tím, že vyvlastnit je možné ve veřejném zájmu pro vytvoření podmínek pro nezbytný přístup k pozemku a stavbě. Ačkoliv zákon označuje vytvoření podmínek pro nezbytný přístup k pozemku a stavbě za veřejný zájem, může v konkrétním výjimečném případě jít o zájem výlučně soukromý: vyvlastněním se nebude sledovat obecné blaho, ale toliko blaho toho, kdo se potřebuje k pozemku či ke stavbě dostat. Dále je možno poukázat na zákon č. 168/2001 Sb. , o dálničním obchvatu Plzně, který neoponechal na posouzení správnímu orgánu, zda v konkrétním případě je či není naplněn obsah institutu veřejného zájmu, ale s odkazem na čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a § 108 odst. 2 písm. a) a f) stavebního zákona autoritativně v § 1 a v § 2 odst. 5 stanovil, že všechny v tomto zákoně blíže specifikované stavby "jsou veřejným zájmem", správní řízení prováděná správními úřady ve věcech stavby obchvatu jsou řízeními ve veřejném zájmu, přičemž "veřejný zájem na vyvlastnění pozemků, staveb a práv k nim

pro stavbu obchvatu se ve vyvlastňovacím řízení prokáže odkazem na tento zákon". Za situace, kdy je institut veřejného zájmu používán nepřesně a za veřejný zájem je označováno něco, co jím evidentně není, popř. něco, o čem není jisté, zda jím je, nelze veřejnému zájmu přiznat povahu diferenciacního kritéria třídění práva na soukromé a veřejné. Nelze konečně pustit ze zřetele to, že právní povaha vyvlastnění a nuceného omezení vlastnického práva není jediným institutem, ohledně jehož soukromoprávnosti či veřejnoprávnosti existují pochybnosti: zvolená metoda řešení těchto problémů by proto měla být použitelná obecněji; je třeba se vyvarovat ad hoc přístupů, jejichž důsledkem by byla nečitelnost rozlišování soukromého a veřejného práva, a tedy další snižování právní jistoty ohledně přístupu ke spravedlnosti.

Podle mocenské teorie mají účastníci soukromoprávních vztahů rovné postavení, zatímco ve vztazích veřejnoprávních se projevuje zákonem přesně vymezené nadřazené postavení nositele veřejné moci, který v mezích zákona a způsoby, které zákon předvídá, autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech fyzických a právnických osob. Tato teorie poskytuje velmi instruktivní vodítko, ale není spolehlivá ve všech případech, neboť i ve veřejném právu se setkáme se vztahy, v nichž mají účastníci rovné postavení (veřejnoprávní smlouvy), a v soukromém právu se vztahy, v rámci nichž má jedna strana více práv než strana druhá a jejich formálně právní postavení - za účelem vyrovnání faktické nerovnosti - není rovné (typicky soukromoprávní institut spotřebitelských smluv). Nicméně aplikujeme-li tuto teorii na případ vyvlastnění či nuceného omezení vlastnického práva zřízením věcného břemene, dospějeme k závěru o veřejnoprávní povaze tohoto institutu: stát jednající stavebním úřadem jako nositel veřejné moci jednostranně a autoritativně rozhoduje o vyvlastnění nebo o zřízení věcného břemene.

Organická teorie přiřazuje k veřejnoprávním takové právní vztahy, v rámci nichž jeden z účastníků vystupuje v tomto právním poměru z důvodu výkonu funkce veřejného svazu nebo z důvodu své příslušnosti k některému veřejnému svazu (veřejnoprávní korporaci). Jestliže účastníci vstoupili do právního vztahu nezávisle na svém charakteru veřejnoprávní korporace, resp. nezávisle na příslušnosti k veřejnoprávní korporaci, jde o poměr práva soukromého. I tato teorie vede k závěru, že vyvlastnění či zřízení věcného břemene správním aktem je záležitostí veřejnoprávní, neboť jedním z účastníků tohoto vztahu je stát, který zde vystupuje nikoliv nezávisle na svém charakteru veřejného svazu (např. jako by tomu bylo v rámci koupě nemovitosti či zřízení věcného břemene dohodou), ale právě z důvodu svého charakteru veřejného svazu, tedy jako nositel pravomoci.

Nejspolehlivější je rozlišování soukromého a veřejného práva v závislosti na uplatňující se metodě právního regulování (srov. Macur, J.: Občanské právo procesní v systému práva. UJEP. Brno, 1975, s. 111 a násl.). Metodou právní úpravy se zde rozumí specifický způsob právního regulování, vyjadřující povahu a míru působení jednotlivých účastníků právního vztahu na vznik a rozvíjení tohoto vztahu, resp. vyjadřující povahu a míru účasti subjektů právního vztahu na formování jeho obsahu. Tato teorie vychází z teze, že právní vztahy představují funkční vazby mezi různými objektivními zájmy existujícími ve struktuře zájmů. Právní vztahy tyto zájmy integrují a umožňují jejich interakci, přičemž dochází k interakci a integraci objektivních zájmů různého druhu a významu. Výrazem povahy těchto funkčních spojení v rámci vnitřní struktury právního vztahu je potom metoda právní regulace. Nelze jednoznačně říci, že by povaha účasti jednotlivých subjektů na vzniku a rozvíjení právního vztahu a formování jeho obsahu byla buď absolutně stejná, nebo maximálně rozdílná, k čemuž tenduje teorie mocenská. Totéž platí i o míře této účasti, tedy o míře autonomie vůle (dispoziční autonomie) účastníků právního vztahu. Základní dělení na vztahy rovnosti a vztahy subordinace je tedy zjednodušující a představuje pravidlo, z něhož nalezneme v moderním právu četné výjimky. Zpravidla tedy platí, že soukromoprávní metoda právní regulace je

metodou rovnosti (srov. § 2 odst. 2 občanského zákoníku): žádný účastník soukromoprávního vztahu nemůže druhému účastníku jednostranně ukládat povinnosti, ale ani na něj jednostranně převádět práva; povaha a míra účasti subjektů soukromoprávních vztahů na vzniku a rozvíjení tohoto vztahu a na formování jeho obsahu je tedy stejná, zatímco veřejnoprávní metoda právní regulace je naopak vertikální: jeden ze subjektů právního vztahu vystupuje jako nositel veřejné moci a může jednostranně ukládat povinnosti druhému účastníku právního vztahu, mnohdy nejen bez jeho vůle, ale i proti jeho vůli; povaha a míra účasti subjektů právního vztahu na jeho vzniku, rozvíjení a formování jeho obsahu je tedy zcela odlišná. Existují však i výjimky, kdy postavení účastníků právního vztahu nelze vtěsnat do uvedeného binárního modelu. K těmto případům lze přiřadit v současné době především problematiku veřejnoprávních smluv či soukromoprávních smluv spotřebitelských. Pohlížíme-li však na tyto instituty pomocí kritéria metody právní regulace, lze konstatovat, že veřejnoprávní smlouvy mají skutečně veřejnoprávní povahu, neboť v rámci nich dochází k integraci významných objektivních zájmů, přičemž míra účasti subjektů, které takové smlouvy uzavírají - tedy míra jejich dispoziční autonomie - je značně omezena, neboť zde neplatí zásada, podle níž je dovoleno vše, co není zákonem zakázáno, ale zásada právě opačná; v rámci spotřebitelských smluv je sice na jednu stranu patrné, že jejich účastníci nemají absolutně rovné postavení, neboť dodavatele tíží daleko více povinností než spotřebitele, avšak děje se tak za účelem odstranění reálné ekonomické nerovnosti a dosažení alespoň přibližné smluvní spravedlnosti, přičemž i míra dispoziční autonomie obou stran je i přes jistá omezení značně rozsáhlá, neboť se zde uplatňuje zásada vše je dovoleno, co není zákonem zakázáno.

Na základě shora uvedeného vymezení metody právní regulace lze konstatovat, že ohledně samotného vyvlastnění nebo nuceného omezení vlastnického práva se uplatňuje veřejnoprávní metoda právní regulace. Subjekty právního vztahu v tomto případě nejsou expropriát (vyvlastňovaný) a expropriant (srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31.12.1993, čj. 6 A 10/92-27, uveřejněný v časopise Správní právo č. 5/1994, s. 295 a násl., pod číslem 53: "Z ustanovení žádného právního předpisu nelze dovodit subjektivní oprávnění na vyvlastnění cizího pozemku; osoba, která neúspěšně podala takový návrh u správního orgánu, se proto nemůže u soudu dovolat toho, že byla na takovém právu zkrácena."), ale toliko expropriát na straně jedné a stát reprezentovaný stavebním úřadem na straně druhé. Vyvlastňovaný a stavební úřad nevystupují do tohoto právního vztahu v rovném postavení dobrovolně na základě oboustranně shodné vůle směřující k založení tohoto vztahu. Stavební úřad jako nositel veřejné moci svou vůli jednostranně vnucuje expropriátovi, tj. sám správním aktem založí právní vztah a stanoví jeho obsah, tj. rozhodne o vyvlastnění nebo o nuceném omezení vlastnického práva zřízením věcného břemene, přičemž vůle expropriáta je zde nerozhodná a jeho případný nesouhlas s takovým rozhodnutím je irrelevantní. Povaha účasti subjektů právního vztahu na jeho vzniku a na stanovení jeho obsahu je tedy podstatně rozdílná. Rozhodnutí správního orgánu o vyvlastnění či o nuceném omezení vlastnického práva zřízením věcného břemene je z těchto příčin veřejnoprávní záležitostí, a proto přezkum těchto rozhodnutí náleží správním soudům; je přitom nerozhodné, zda správní orgány rozhodovaly podle stavebního zákona, podle zákona o telekomunikacích, podle zákona o pozemních komunikacích či podle zákonů jiných, neboť povaha analyzovaného institutu je pořád stejná.

Naproti tomu otázka náhrady za vyvlastnění je již otázkou soukromoprávní, a proto v případném sporu by nerozhodoval správní soud, ale soud civilní. Na rozdíl od samotného vyvlastnění v tomto vztahu totiž již nevystupuje stát reprezentovaný stavebním úřadem, ale pouze expropriát a expropriant, přičemž tyto subjekty mají v náhradovém vztahu rovné postavení. Účelem náhradového vztahu je dosažení základního smyslu soukromého práva, tj. znovuoobnovení narušené rovnováhy zúčastněných zájmů, tj. v tomto případě opětovné nastolení majetkové rovnováhy mezi

soukromými subjekty. Právní vztah zde integruje objektivní zájmy stejného druhu a úrovně ve struktuře zájmů, a jde tedy o vztah soukromoprávní.

Posuzovanou otázku lze uzavřít tak, že je nezbytné rozlišit, zda předmětem řízení je otázka vyvlastnění nebo nuceného omezení vlastnického práva věcným břemenem zřizovaným správním aktem na straně jedné či zda je předmětem řízení spor o vlastnické právo na straně druhé. Rozhodoval-li správní orgán o vyvlastnění či o nuceném omezení vlastnického práva věcným břemenem, pak rozhodoval ve veřejnoprávní, a nikoliv v soukromoprávní věci, a proto je dána pravomoc správních soudů. Naopak pravomoc civilních soudů se vztahuje na spory o výši a případné rozdělení náhrady za tyto veřejnoprávní akty.

5. Námitky proti zápisu ochranné známky

Rozhodnutí o námitkách proti zápisu ochranné známky do rejstříku ochranných známek není rozhodnutím správního orgánu o věci soukromoprávní ve smyslu § 46 odst. 2 [§ 68 písm. b)] s. ř. s. O žalobě proti takovému rozhodnutí je proto příslušný rozhodnout soud ve správním soudnictví.

Usnesení zvláštního senátu zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ze dne 2. 9. 2004, čj. Konf 104/2003-13
č. 396/2004 Sb. NSS

Prejudikatura: viz též č. 276/2004 Sb. NSS, srov. Soudní judikatura (ASPI Publishing) sešit 2/2004, č. 22.

Věc: Spor o pravomoc mezi Nejvyšším správním soudem a Okresním soudem v Teplicích ve věci zápisu ochranné známky do rejstříku ochranných známek.

Rozhodnutím ze dne 2.8.2001 vyhověl Úřad průmyslového vlastnictví (v dalším textu též "Úřad") v celém rozsahu námitkám proti zápisu zveřejněného označení do rejstříku ochranných známek a přihlášku ochranné známky O-149537 zamítl podle § 9 odst. 1 písm. a) zákona č. 137/1995 Sb. , o ochranných známkách. Žalobce (akciová společnost A. v D.) podal proti tomuto rozhodnutí rozklad; o něm rozhodl předseda Úřadu dne 29.11.2001 tak, že se rozklad zamítá a napadené rozhodnutí o zamítnutí výše uvedené přihlášky ochranné známky se potvrzuje. Zároveň rozhodl, že složená kauce ve výši 2500 Kč se nevrací.

Žalobce napadl toto rozhodnutí předsedy Úřadu dne 4.2.2002 žalobou ve správním soudnictví (§ 247 a násl. o. s. ř. , ve znění tehdy účinném) u Vrchního soudu v Praze. Vrchní soud však řízení do konce roku 2002 nedokončil a neskončenou věc převzal k dalšímu řízení Nejvyšší správní soud.

Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 24.6.2003 žalobu odmítl s poukazem na ustanovení § 46 odst. 2 s. ř. s. Poučil současně žalobce o tom, že může do jednoho měsíce od právní moci usnesení podat v téže věci žalobu podle části páté občanského soudního řádu (ve znění účinném po datu 1.1.2003) k místně příslušnému okresnímu soudu, a o tom, že při dodržení této lhůty mu zůstávají účinky dosud učiněných procesních úkonů zachovány.

Žalobce se tímto poučením řídil a podal u Okresního soudu v Teplicích ve zmíněné lhůtě žalobu proti Úřadu. Petitem žaloby se domáhal výroku o tom, že Úřad je povinen zapsat do jím vedeného rejstříku ochranných známek přihlášku prostorové ochranné známky O-149537.

Okresní soud vyzval žalovaného, aby se k věci vyjádřil. Úřad v podrobném vyjádření napadl příslušnost okresního soudu a zdůvodňoval, že jde o věc správního soudnictví, o níž náleží rozhodovat správnímu soudu v řízení, v němž bude přezkoumána zákonnost rozhodnutí správního orgánu. Navrhl, aby okresní soud vyvolal kompetenční spor a věc předložil zvláštnímu senátu zřízenému zákonem č. 131/2002 Sb. Na závěr připojil úvahu, že Úřad není před soudem v občanském soudním řízení ze zákona vůbec pasivně legitimován, protože není účastníkem takového

řízení; i kdyby snad okresní soud projednával věc samu, mělo by být řízení o žalobě proti Úřadu zastaveno.

Žalobce poté samostatným podáním navrhl okresnímu soudu, aby postupem podle § 104c odst. 2 o. s. ř. předložil věc zvláštnímu senátu k rozhodnutí. Dovožoval, že v zápisném řízení Úřad zkoumá veřejnoprávní podmínky a nerozhoduje o soukromém právu. Jsou proto splněny podmínky § 2 zákona č. 150/2002 Sb. , a z toho důvodu je dána věcná příslušnost soudů ve správním soudnictví.

Okresní soud poté podal zvláštnímu senátu v úvodu označený návrh. Ztotožnil se s účastníky v tom, že věc náleží do působnosti správních soudů.

Zvláštní senát svým rozhodnutím přisvědčil názoru obvodního soudu, že nejde o věc soukromoprávní, a rozhodl tak, že příslušný vydat rozhodnutí o žalobě proti rozhodnutí předsedy Úřadu průmyslového vlastnictví je soud ve správním soudnictví. Současně zvláštní senát zrušil usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 24.6.2003.

Z odůvodnění:

Při řešení vzniklého sporu o pravomoc mezi obecným soudem a soudem ve správním soudnictví se zvláštní senát řídil následující úvahou:

Právní institut ochranné známky se vyvinul z hospodářské potřeby výrobce nebo obchodníka dosáhnout toho, aby právě jeho zboží (služby) zájemci kupovali nebo si opatřovali a aby toto zboží nebylo zaměňováno s produkcí konkurence. Opatření zboží značkou výrobce nebo obchodníka nemá ovšem smysl bez toho, že tu bude dána záruka, že někdo jiný nemůže takovou značku použít. Záruku, která by měla praktický smysl, však může poskytnout jen vrchnostenská autorita (veřejná moc). Dnešní podoba průmyslových práv se ostatně vyvinula ze středověkých panovnických nebo vrchnostenských privilegií.

Je třeba dodat, že vznik ochranné známky zajisté reflektuje (také) soukromý zájem jejího budoucího majitele, například proto, že po svém vzniku se známka může stát předmětem právního obchodu a její existence má pro jejího vlastníka hospodářský smysl, nicméně samotné udělení práva průmyslového vlastnictví nijak neztratilo svůj původní charakter veřejnoprávního privilegia, které je udělováno výlučně veřejnou mocí a v zájmu veřejném. Tím je zájem zákazníků či konzumentů zboží a služeb a jejich ochrany před napodobováním, falšování známek nebo jejich zneužíváním.

V dnešních podmínkách stát může stanovit podmínky, za kterých se smí uchazeč domoci kladného rozhodnutí správního úřadu. Úřad musí sice ochrannou známku zapsat do (veřejného) rejstříku (registrovat), ale musí také přihlášku zamítnout, nejsou-li splněny zákonné podmínky registrace, případně při splnění zákonných podmínek musí známku z rejstříku vymazat.

Právní vztah, který se takovým řízením a rozhodnutím řeší, vzniká mezi přihlašovatelem (při výmazu mezi majitelem známky) a správním úřadem. Takový vztah je vztahem mocenským (v jiné terminologii vertikálním, vrchnostenským); nejde o vztah občanskoprávní (§ 7 odst. 1 o. s. ř.), protože takové vztahy při vrchnostenském autoritativním rozhodování mezi úřadem a stranou nevznikají.

Nejvyšší správní soud tvrdí, že řízení ve věci práva k ochranné známce je třeba považovat za řízení ve věci práva soukromého; tvrzení se opírá o argumentaci, že subjektem známkového práva mohou být osoby právnické a fyzické a těžiště právní ochrany na označení spočívá tradičně v právu soukromém; právní prostředky ochrany označení jsou pak upraveny nejen v průmyslověprávních normách, ale i v obecných ustanoveních občanského práva. Taková argumentace v této věci však není přiléhavá.

Registrací ochranné známky (nebo jejím výmazem) se neupravují vztahy mezi fyzickými a právnickými osobami, protože nic takového předmětem řízení o registraci (výmazu) není a nemůže být. Jediný vztah, který se tu registrací upravuje, je vztah mezi tím, kdo o registraci žádá (resp. tím, kdo má známku zapsanu), a úřadem, který o registraci (výmazu) rozhoduje. Předmětem řízení je vyřešení otázky, zda jsou splněny zákonem stanovené podmínky a zda tedy má nebo nemá vzniknout nehmotný statek (ochranná známka), resp. zda má tento status zaniknout (výmaz). Výsledkem řízení je pak vznik (registrace) známky nebo její výmaz; zda vůbec vzniknou majetkové vztahy mezi podnikateli při podnikání (a kdy a jaké), je naprosto nejisté (u některých typů známek, např. obranných nebo zásobních, lze dokonce předpokládat, že takové vztahy záměrně ani vzniknout nemají) a registrační akt se o tom nijak nevyjadřuje (a při výmazu registrované známky nijak do té doby vzniklé soukromoprávní vztahy neupravuje).

V průběhu registrace ochranné známky může nastat situace, kdy Úřad rozhoduje v řízení o námitkách proti přihlášce ochranné známky. V námitkovém řízení Úřad posuzuje, zda přihlášené označení nezasahuje do zákonem chráněných starších práv třetích osob. Zatímco namítatel, tj. osoba, která námitky vznesla, má zájem na tom, aby přihláška ochranné známky byla zamítnuta, druhá strana řízení, tj. přihlašovatel, má zájem opačný. Byť se toto řízení představuje jako spor o právo, nelze význam tohoto aspektu absolutizovat. Sporná povaha tohoto řízení nutně neznamená, že se v něm rozhoduje o subjektivním soukromém právu. Nelze totiž odhlédnout od toho, že v námitkovém řízení Úřad - mimo jiné - také posuzuje, zda přihlašované označení není shodné s ochrannou známkou, která je přihlášena nebo zapsána pro jiného majitele pro stejné nebo podobné výrobky nebo služby s dřívějším právem přednosti, a také to, zda obsahuje prvky přihlášeného označení či zapsané ochranné známky, které by mohly vést k záměně (právě tato námitka ostatně padla i v posuzované věci). Tyto otázky jsou zákonnými podmínkami registrace a Úřad se s nimi při registraci musí zabývat vždy, nejen v námitkovém řízení. Zbudovat dělení věcí soukromoprávních a veřejnoprávních na tom, v jakém řízení byla táž otázka posuzována (zda v řízení o "sporu" mezi namítatelem a přihlašovatelem, nebo v registračním řízení o jediném účastníkovi - přihlašovatelem), by bylo protismyslné a nebylo by to v souladu s principem právní jistoty, dle kterého má každý adresát právní normy právo očekávat, že řešení, která zákonodárce, případně soud svým výkladem zákona, zvolí, jsou racionální a směřují k funkčnímu uspořádání společenských vztahů, a nikoliv naopak.

Na okraj je třeba upozornit na významný podíl neurčitých právních pojmů v dotčené právní úpravě, který klade na rozhodující orgán vysokou náročnost z hlediska jednotnosti rozhodovací praxe. Právní jistotu budoucích adresátů rozhodnutí Úřadu, mezi kterými by registrací mohly vzniknout majetkové vztahy, by jistě mohlo narušit rozšíření meritorního rozhodování v těchto věcech na všechny okresní soudy. Principu účelnosti a požadavku jednotného aplikování práva více odpovídá soustředění rozhodování u Úřadu.

Znovu je třeba připomenout, že námitkové řízení neexistuje samo o sobě, ale je reakcí na podání přihlášky ochranné známky a je součástí řízení o registraci ochranné známky jako celku. Sama registrace (či výmaz) známky tedy není soukromoprávní věcí; není rozhodné, že registrací (či

výmazem) a v návaznosti na ně vznikají nebo zanikají soukromoprávní nároky. Žádná soukromá osoba, se kterou je přihlašovatel (majitel) v rovném postavení, mu nemůže registraci udělit ani mu nemůže známku vymazat. To může učinit jenom správní úřad, který k tomu má zákonnou kompetenci, a může to udělat jen tak, že o tom vydá vrchnostenský správní akt.

Proto tedy i v přezkumném řízení soudním se žalobce nedomáhá žádného svého soukromoprávního nároku, ale jen toho, aby správní úřad o věci rozhodoval podle zákona.